

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Tomáše Lichovníka, soudce Davida Uhlíře a soudkyně zpravodajky Milady Tomkové o ústavní stížnosti stěžovatelů **FÜRST VON LIECHTENSTEIN STIFTUNG**, sídlem Bergstrasse 5, Vaduz, Lichtenštejnské knížectví a **S. D. Knížete Hanse Adama II. von und zu Liechtenstein**, zastoupených Dr. Erwinem Hanslikem, MRICS, advokátem, sídlem kanceláře U Prašné brány 1, Praha 1, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. prosince 2021 č. j. 22 Cdo 815/2021-1151, rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 23. září 2020 č. j. 30 Co 83/2020-863 a rozsudku Okresního soudu v Kolíně ze dne 29. listopadu 2019 č. j. 19 C 318/2018-650, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Praze a Okresního soudu v Kolíně**, jako účastníků řízení, a 1) **České republiky - Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových**, sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2 – Nové Město, zastoupené Mgr. Evou Dvořákovou, pověřenou generální ředitelkou, 2) **České republiky - Státního pozemkového úřadu**, sídlem Husinecká 1024/11a, Praha 3 – Žižkov, zastoupené prof. JUDr. Miroslavem Bělinou, CSc., advokátem, sídlem kanceláře Pobřežní 370/4, Praha 8, 3) **České republiky - Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy**, sídlem Karmelitská 529/5, Praha 1, zastoupené Mgr. Ondřejem Růžičkou, pověřeného zaměstnance, 4) **Ředitelství silnic a dálnic**, sídlem Na Pankráci 546/56, Praha 4, zastoupeného JUDr. Petrem Wünschem, advokátem sídlem kanceláře Italská 753/27, Praha 2 – Vinohrady, 5) **Správy železnic**, státní organizace, sídlem Dlážděná 1003/7, Praha 1, zastoupené Mgr. Martinem Bělinou, advokátem, sídlem kanceláře Pobřežní 370/4, Praha 8, 6) **Lesů České republiky**, státní podnik, sídlem Přemyslova 1106/19, Hradec Králové, zastoupených JUDr. Petrem Šťovíčkem, Ph.D., advokátem, sídlem Malostranské náměstí 5/28, Praha 1 – Malá Strana, 7) **Povodí Vltavy**, státní podnik, sídlem Holečkova 3178/8, Praha 5 – Smíchov, zastoupeného JUDr. Vladanou Tikalovou, advokátkou, sídlem Jeremenkova 88, Praha 4, 8) **Povodí Labe**, státní podnik, sídlem Víta Nejedlého 951/8, Hradec Králové, zastoupeného JUDr. Karlem Havlíčkem,

pověřeným právníkem státního podniku a 9) **BALMED Praha**, státní podnik, sídlem Lysolajské údolí 15, Praha 6 – Lysolaje, jako vedlejších účastníků, takto:

Ústavní stížnost se zamítá

Odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností se stěžovatelé domáhají zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, konkrétně rozsudku Okresního soudu v Kolíně (dále jen „okresní soud“), rozsudku Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) a usnesení Nejvyššího soudu.

2. Z ústavní stížnosti a jejích příloh, vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků, repliky stěžovatelů a vyžádaného spisu vedeného okresním soudem pod sp. zn. 19 C 318/2018 zjistil Ústavní soud následující skutečnosti pojící se k podstatě ústavní stížnosti.

3. Původním vlastníkem sporných nemovitých věcí byl František Josef II. z Lichtenštejnu, právní předchůdce stěžovatelů. V roce 1945 se na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa (dále jen „dekret prezidenta republiky“) chopil jeho držby československý stát. Okresní národní výbor v Olomouci (dále jen „ONV“) vyhláškou ze dne 31. 7. 1945 č. j. 470/pres. označil právního předchůdce stěžovatelů za osobu německé národnosti podle dekretu prezidenta republiky.

4. Okresní soud napadeným rozsudkem zamítl žalobní návrhy stěžovatelů na vyklizení určených nemovitostí proti vedlejším účastníkům (výroky I, V, IX, XIII, XVII, XXI, XXV, XXIX a XXXIII), zamítl žalobní návrhy stěžovatelů na zaplacení určité částky proti vedlejším účastníkům (výroky II, III, VI, VII, X, XI, XIV, XV, XVIII, XIX, XXII, XXIII, XXVI, XVII, XXX, XXXI, XXXIV a XXXV), zamítl žalobní návrhy na určení vlastnictví specifikovaných nemovitostí (výroky IV, VIII, XII, XVI, XX, XXIV, XXVIII, XXXII a XXXVI) a rozhodl o nákladech řízení (výroky XXXVII-LVI).

5. V odůvodnění okresní soud uvedl, že stěžovatelé nemohou mít naléhavý právní zájem na určení vlastnictví, protože určovací žaloba není stěžovateli využita jako nástroj prevence, ale nástroj, kterým mají být nahrazeny právní prostředky ochrany nevyužité nebo neúspěšné ve své době, čímž má být zpochybněna zákonnost před více než sedmdesáti lety uskutečněných veřejnoprávních postupů. Proto podle okresního soudu nemíří k nastolení právní jistoty, ale k jejímu narušení na straně současných vlastníků, tj. vedlejších účastníků. Délka doby, po níž stávající vlastníci nemovitosti vlastní je také nepřiměřeně znevýhodňuje, neboť nemusí být schopni doložit nabývací titul vzniklý před více než padesáti lety. Takové zatížení žalované strany by bylo podle okresního soudu v rámci civilního řízení neospravedlnitelné.

6. Okresní soud dále uvedl, že rozhodnutí vydané správním orgánem v souvislosti s konfiskací majetku podle dekretu prezidenta republiky mělo deklaratorní povahu,

protože k přechodu vlastnického práva došlo nabytím účinnosti dekretu, byly-li splněny jím stanovené podmínky. Podle jeho názoru v civilním soudním řízení nelze přezkoumávat věcnou správnost individuálních právních aktů správních orgánů. Rozhodnutí ONV není podle jeho názoru nicotné, protože tvrzený nedostatek v místní působnosti není důvodem nicotnosti. K tomu dodává, že ani v případě nicotnosti rozhodnutí ONV by nenastala možnost přezkoumávat přechod vlastnického práva na československý stát, protože soudům nepřísluší zabývat se otázkou přechodu vlastnického práva na stát konfiskací podle dekretu prezidenta republiky. Podle okresního soudu nejde o diskriminaci ani podle majetku ani podle státní příslušnosti, protože stanovení rozhodného období dopadá na všechny adresáty stejně a uplatňuje se bez zřetele na státní občanství.

7. Okresní soud dále uvedl, že právním důvodem přechodu vlastnického práva byla konfiskace podle dekretu prezidenta republiky. V jejím důsledku právní předchůdce stěžovatelů pozbyl vlastnické právo. Rozhodnutí ONV není nicotným právním aktem a je, podle názoru okresního soudu, nutno z něj vycházet, přičemž ten nemá pravomoc jej po věcné stránce přezkoumávat. Stěžovatelé proto nejsou vlastníky sporných nemovitostí a nemohou se s úspěchem domáhat jejich vyklizení. Stejný závěr pak podle okresního soudu platí i pro eventuální návrh na zaplacení peněžité náhrady v případě, že neuspějí s návrhem na vyklizení nemovitých věcí.

8. Krajský soud napadeným rozsudkem rozsudek okresního soudu potvrdil a rozhodl o nákladech řízení. Podle krajského soudu nebylo odvolání důvodné. Okresní soud podle jeho názoru správně dovedl, že má pravomoc spor projednat a rozhodnout, ani nedošlo k vynětí věci z pravomoci národních soudů. Stěžovatelé vystupují ve sporu jako soukromé osoby a ten vyplývá z poměrů soukromého práva.

9. Podle krajského soudu také okresní soud dospěl ke správnému závěru o absenci naléhavého právního zájmu na určení vlastnického práva. Jako správný označil krajský soud také závěr okresního soudu o chybějícím titulu pro uplatnění vyklizovacího nároku a doplnil, že nelze v současnosti přezkoumávat splnění podmínek pro aplikaci konfiskačního dekretu. Dále uvedl, že okresní soud nedospěl ke skutkovému zjištění stran národnosti právního předchůdce stěžovatelů ani přímo neaplikoval příslušný dekret prezidenta republiky, z toho důvodu, že mu nepřísluší posuzovat splnění podmínek dekretem předvídaných.

10. Nejvyšší soud dovolání stěžovatelů odmítl. Podle Nejvyššího soudu není dovolání přípustné, protože rozhodnutí krajského soudu je v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu, který nemá důvod se od ní odchýlit. K odnětí majetku právnímu předchůdci stěžovatelů došlo podle Nejvyššího soudu jak na základě právního předpisu, tak příslušnými konfiskačními akty. Je podle něj nesporné, že nemovitosti přešly do vlastnictví státu dnem účinnosti dekretu prezidenta republiky, a tímto dnem také zaniklo vlastnické právo právního předchůdce stěžovatelů, který proto nemohl tento majetek dále darovat. Podle Nejvyššího soudu nelze připustit námitky stěžovatelů stran nicotnosti konfiskačního rozhodnutí, protože tvrzení o vadách rozhodnutí vydaného v konfiskačním řízení nemůže bez dalšího zpochybnit účinky konfiskace, neboť právním titulem přechodu vlastnického práva není správní akt, nýbrž dekret samotný. To platí podle Nejvyššího soudu i pro tvrzené otázky jurisdikční imunity právního předchůdce stěžovatelů. Podle Nejvyššího soudu je rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněného dovolacího důvodu věcně správný, je založen na právní otázce, kterou

odvolací soud vyřešil v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu a dovolací soud nemá důvod vyřešenou právní otázku posoudit jinak.

II. Argumentace stěžovatelů

11. Stěžovatelé tvrdí, že pravomocnými rozhodnutími v řízení, jehož byli účastníky, byla porušena jejich základní práva nebo svobody zaručené ústavním pořádkem České republiky. Konkrétně tvrdí, že ústavní stížností napadená soudní rozhodnutí porušují jejich ústavně zaručené základní právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a právo na zákonného soudce zaručené čl. 38 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Dále stěžovatelé tvrdí, že bylo porušeno jejich právo na účinné opravné prostředky, garantované čl. 13 Úmluvy a zákaz diskriminace vyslovený čl. 14 Úmluvy. Rovněž tvrdí, že byly porušeny cíle stanovené čl. 2 odst. 1 písm. a), c) a d) Mezinárodní úmluvy o vyloučení všech forem rasové diskriminace, vyhlášené ve Sbírce zákonů pod č. 95/1974 Sb. (dále jen „mezinárodní úmluvy“). Dále tvrdí, že v jejich případě nebyly dodrženy cíle uvedené v čl. 5 písm. a) a d), alinea iii., v. a vi. mezinárodní úmluvy. Stěžovatelé také tvrdí, že došlo k porušení ochrany vlastnických práv zaručených čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

12. Stěžovatelé namítají, že postupem obecných soudů došlo k tzv. odepření spravedlnosti, protože odmítly jejich žalobu meritorně projednat podle § 1040 občanského zákoníku. Takový postup podle jejich názoru zasahuje samou podstatu jejich práva a není proto ospravedlnitelné. Podle stěžovatelů musejí obecné soudy posoudit všechny skutkové i právní otázky, které jsou jim předloženy. Stěžovatelé argumentují, že v jejich případě je rozdíl od stanoviska pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 ze dne 1. 11. 2005 (ST 21/39 SbNU 493; 477/2005 Sb.; všechna odkazovaná i citovaná rozhodnutí Ústavního soudu jsou přístupná v databázi Nalus – viz <https://nalus.usoud.cz>), protože nejde o ochranu práv soukromých osob, ale žaloba směřovala výhradně proti státu. Proto zde nespátřují veřejný zájem, který by odůvodnil odepření projednání jejich nároků. Podle stěžovatelů byla žaloba podána na vyklizení nemovitosti, a nikoli na určení vlastnického práva, a proto je uvedené stanovisko pléna nepoužitelné, stejně jako odpadá nezbytnost zkoumat existenci naléhavého právního zájmu.

13. Podle stěžovatelů není z rozhodnutí obecných soudů patrné, jak dospěly k závěru, že stát převzal na základě dekretu kontrolu nad spornými nemovitostmi, protože v této věci neprobíhalo dokazování. Dále poukazuje na to, že obecné soudy aplikovaly dekret, což je podle jeho názoru v rozporu se základy demokratického právního státu. Stěžovatelé také uvádí, že napadená rozhodnutí nejsou dostatečně odůvodněná a rozhodoval o nich soud, který nebyl ustanoven v souladu se zákonem.

14. Stěžovatelé považují rozhodnutí ONV za nicotné a jeho použití v soudním řízení za zjevné porušení vlastnického práva, a tvrdí, že se na majetek, který je předmětem sporu, nevztahuje. Podle stěžovatelů obecné soudy přisvědčily tomu, že ke konfiskaci majetku došlo přímo na základě dekretu, přestože nesplňuje podmínky kladené současným ústavním pořádkem, a aniž by k tomu existovalo příslušné aplikační rozhodnutí, resp. toto rozhodnutí je nicotné. Tuto nicotnost stěžovatelé dovozují z neexistence příslušného orgánu veřejné moci, absence jeho věcné působnosti a nevykonatelnosti (z titulu tvrzené imunity právního předchůdce stěžovatelů). Rovněž jsou přesvědčeni, že dekret prezidenta

republiky byl aplikován dnes a ke konfiskaci došlo v současnosti. Stěžovatelé také uvádí, že k takové aplikaci nejsou ve spise jakékoli důkazy či podklady.

15. Podle názoru stěžovatelů v minulé době nemohlo dojít ke konfiskaci majetku. Poukazují na to, že právní předchůdce stěžovatelů nemohl být německé národnosti, protože měl lichtenštejnské občanství. Rovněž podle jejich názoru nemohlo dojít ke konfiskaci, protože právní předchůdce stěžovatelů byl vyjmut z osobní působnosti dekretu prezidenta republiky, jak, podle jejich mínění, plyne z § 7 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále jen „zákon o mezinárodním právu soukromém“).

16. Stěžovatelé uvádí, že v jejich případě byly porušeny základní zásady občanského soudního řízení, zejména zásada rovnosti zbraní a kontradiktornosti řízení. To je podle stěžovatelů patrné z toho, že obecné soudy nebraly jejich argumenty v potaz, stejně jako nebraly ohled na jimi předložené důkazy. Stěžovatelé také namítají, že spor byl odebrán zákonnému soudci. Podle jejich názoru byl případ odebrán dříve určenému senátu Nejvyššího soudu, a bez jakéhokoli odůvodnění přidělen jinému senátu. Ve vysvětlujícím dopise ze dne 5. 8. 2021 je podle jejich tvrzení pouze uvedeno, že pro dovolání jsou relevantní otázky, k jejichž řešení je příslušný později určený senát.

17. Stěžovatelé také namítají, že byla porušena jejich vlastnická práva. Podle jejich názoru byl stát jako vlastník dotčených nemovitostí zapsán v katastru nemovitostí na základě protiprávního omylu. Stěžovatelé jsou přesvědčeni, že drží dotčené nemovitosti na základě Dodatku k Úmluvě. Rovněž jsou přesvědčeni, že dekret prezidenta republiky nesplňuje podmínky kladené na zákon Úmluvou. Podle jejich názoru stát nevykonává kontrolu nad dotčenými nemovitostmi, neboť tato skutečnost nebyla předmětem dokazování.

III. Vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení a replika stěžovatelů

18. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům řízení a vedlejším účastníkům řízení. Nejvyšší soud ve svém vyjádření uvedl, že jeho odmítavé rozhodnutí je založeno mimo jiné na závěru, že rozhodnutí nalézacích soudů ve věci jsou v souladu s ustálenou judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího soudu o možnosti obnovy vlastnického práva k majetku zabavenému podle dekretu prezidenta republiky, i o posuzování tvrzených vad konfiskačního řízení. V dalším se odvolal na odůvodnění svého usnesení.

19. Krajský soud ve svém vyjádření navrhl ústavní stížnost odmítnout jako zjevně neopodstatněnou. Podle krajského soudu byly v rozhodnutích obecných soudů správně uplatněny závěry vyslovené ve shora citovaném stanovisku pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 i ve vztahu k žalobě na určení. Krajský soud dále uvedl, že v řešené věci nebyla otázka platnosti správních aktů pro posouzení důvodnosti žaloby rozhodná a stěžovatelé by nemohli uspět ani v případě prokázání svých tvrzení o vadách konfiskačního procesu. Uvádí, že obecné soudy splnění zákonných podmínek pro konfiskaci dle dekretu prezidenta republiky nepřezkoumávaly, resp. jej nemohly přezkoumávat, a proto nedospěly k závěru, že právní předchůdce stěžovatelů byl Němec, ani jej za osobu německé národnosti neoznačily.

20. Okresní soud ve svém vyjádření uvedl, že k zásahu do vlastnického práva právního předchůdce stěžovatelů došlo před počátkem rozhodného období, tj. před 25. 2. 1948. Podle něj i stěžovatelé v žalobě tvrdili, že se československý stát chopil držby sporných nemovitých věcí v roce 1945 a obecné soudy provedeným dokazováním zjistily, že vlastnické právo k některým ze sporných nemovitých věcí přešlo na československý stát již v roce 1933 v důsledku první pozemkové reformy. Dále okresní soud uvedl, že domnělé ani skutečné křivdy, k nimž došlo před počátkem rozhodného období, se neodčiňují.

21. Vedlejší účastník – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových navrhl ústavní stížnost odmítnout či zamítnout jako nedůvodnou. Podle něj je argumentace obecných soudů v souladu s ustálenou rozhodovací praxí Nejvyššího soudu i Ústavního soudu. Považuje za správné setrvat na shora uvedeném stanovisku pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, přičemž se odvolává na závěry vyslovené v usnesení sp. zn. III. ÚS 2130/17 ze dne 20. 2. 2020.

22. Vedlejší účastník – Státní pozemkový úřad a vedlejší účastník – Správa železnic se ve svých identických vyjádřeních domnívají, že nedošlo k zásahu do základních práv a svobod stěžovatelů. Konstatují, že námitka nepřevzetí užívání dotčeného majetku byla poprvé stěžovateli vznesena až před dovolacím soudem, což považují za rozporné s procesními pravidly. Rovněž argument stěžovatelů o chybějícím převzetí držby nepovažují za rozhodný, protože vlastnictví dotčeného majetku na stát přešlo přímo na základě dekretu prezidenta republiky. Dále vedlejší účastník – Státní pozemkový úřad a vedlejší účastník – Správa železnic upozorňují na rozpory v ústavní stížnosti, kdy stěžovatelé argumentují imunitou a současně ochranou soukromí a rodinného života. Dále nesouhlasí s argumentací stěžovatelů stran odepření přístupu k soudu a tvrdí, že na straně stěžovatelů nebyl prokázán naléhavý právní zájem jako obligatorní podmínka žaloby na určení. Stěžovatelé podle jejich názoru neúspěšně využili právní prostředky proti konfiskaci již v letech blízkých konfiskaci a nemohou tedy mít ani legitimní očekávání, že by jim vlastnické právo mohlo být navráceno. Obecné soudy podle jejich názoru správně posoudily skutkové i právní otázky a nemohly přezkoumávat věcnou správnost konfiskačních vyhlášek. Dále se vedlejší účastník – Státní pozemkový úřad a vedlejší účastník – Správa železnic vyjadřují k namítaným procesním pochybením obecných soudů či tvrzení imunitě právního předchůdce stěžovatelů, a argumenty stěžovatelů zpochybňují. Dále tvrdí, že stěžovatelé nejsou aktivně věcně legitimováni k návrhu na určení vlastnického práva, protože vlastnické právo na ně nemohlo přejít. Vedlejší účastník – Státní pozemkový úřad a vedlejší účastník – Správa železnic dále uvádí, že z hlediska mezinárodního práva lze věc posuzovat pouze na základě pravidel platných k 23. 6. 1945, tedy ke dni nabytí účinnosti dekretu prezidenta republiky, tedy především pravidel mezinárodního obyčejového práva. Připomínají také, že majetek byl konfiskován soukromé osobě, nikoli státnímu suverénu.

23. Vedlejší účastník – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy navrhlo ústavní stížnost odmítnout. Podle něj stěžovatelé nesprávně interpretují shora citované stanovisko sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, které lze podle jeho názoru vztáhnout i tuto věc. To podle názoru vedlejšího účastníka – Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nelze obcházet ani žalobou na vyklizení. Domnívá se, že vlastnické právo přešlo na stát na základě aplikace dekretu prezidenta republiky v tehdejší době. V té době byly *ex lege* vyvolány účinky, které trvají doposud. Na tom podle vedlejšího účastníka – Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nic nemění projednání lichtenštejnskými soudy. Dále se věnuje, podle jeho

názoru, nesprávné námitce stěžovatelů směřující k neexistenci ONV či k tvrzené imunitě právního předchůdce stěžovatelů. Dále vedlejší účastník – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy konstatuje, že většina nárokovaného majetku přešla na stát již v rámci tzv. první pozemkové reformy podle zákona č. 215/1919 Sb., o zabránění velkého majetku pozemkového, ve znění pozdějších předpisů. Vedlejší účastník – Ministerstvo mládeže, školství a tělovýchovy také ve svém vyjádření popírá tvrzenou absenci kontradiktornosti a rovnosti řízení či nedostatečného odůvodnění napadených rozhodnutí.

24. Vedlejší účastník – Ředitelství silnic a dálnic navrhuje ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou odmítnout, případně zamítnout. Ve svém vyjádření uvádí, že názor stěžovatelů, že konfiskace majetku přímo na základě dekretu prezidenta republiky nemá oporu v právních předpisech ani judikatuře, nepovažuje za správný. Vedlejší účastník řízení – Ředitelství silnic a dálnic dále uvádí, že časová hranice 25. 2. 1948 stanovená restitučním zákonodárstvím je v souladu s rozhodovací praxí Evropského soudu pro lidská práva (rozsudek ze dne 7. 3. 2003 ve věci Jantner proti Slovensku č. stížnosti 39050/97, rozsudek ze dne 28. 9. 2004 ve věci Kopecký proti Slovensku, č. stížnosti 44912/98). Proto i obecné soudy podle něj postupovaly správně, když nehodnotily právní správnost právních aktů a správních aktů před touto časovou hranicí. Stran zpochybnění příslušnosti či vůbec existence ONV vedlejší účastník – Ředitelství silnic a dálnic uvádí, že tato skutečnost nebyla předmětem řízení ani v tehdejší době a právní předchůdce stěžovatelů ji nevznesl. Dále připomíná, že podle Evropského soudu pro lidská práva, pokud určitá současná smluvní strana Úmluvy zbavila v minulosti někoho majetku a po ratifikaci Úmluvy nerozhodla, že jej chce v jakékoli podobě navracet, je stížnost proti ní mimo časovou působnost Úmluvy (srov. např. rozsudek ze dne 12. 7. 2001 ve věci Kníže Hans-Adam II. Lichtenštejnský proti Německu, č. stížnosti 42527/98). Dále vedlejší účastník ředitelství silnic a dálnic uvádí, že v průběhu řízení se nevyskytla žádná vada či pochybení, které stěžovatelé obecným osudům vytýkají.

25. Vedlejší účastník – Lesy České republiky navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl jako nedůvodnou. Uvedl, že stěžovatelé (jejich právní předchůdce) se konfiskací svého majetku dostupnými právními prostředky neúspěšně bránili již po roce 1945. K přechodu vlastnictví na československý stát proto došlo a stěžovatelé jej nemohli od svého právního předchůdce získat. Vedlejší účastník – Lesy České republiky dále uvedl, že nelze odčinit případné křivdy, ke kterým došlo před 25. 2. 1948, protože tomu brání restituční zákonodárství. Ke konfiskaci majetku podle jeho názoru došlo přímo na základě právního předpisu, aniž by bylo nutné jakékoli správní řízení. Postup stěžovatelů považuje za obcházení restitučního zákonodárství a stěžovatelé, ani jejich právní předchůdce, nejsou a nebyli (po 25. 2. 1948) vlastníky dotčených nemovitostí. Vedlejší účastník – Lesy České republiky také vylučuje stěžovateli namítanou nerovnost zbrání, protože Česká republika zde nevystupuje jako subjekt nadaný vrchnostenskými pravomocemi.

26. Vedlejší účastník – Povodí Vltavy navrhl Ústavnímu soudu, aby ústavní stížnost odmítl. Plně se ztotožnil se závěry napadeného usnesení Nejvyššího soudu. Podle jeho názoru vysvětlil důvody, které jej k rozhodnutí vedly a zároveň shrnul stanovisko k námitkám stěžovatelů, včetně odkazu na dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

27. Vedlejší účastník – Povodí Labe a vedlejší účastník BALMED Praha se postavení vedlejšího účastníka vzdali.

28. Ústavní soud zaslal stěžovatelům vyjádření účastníků a vedlejších účastníků řízení k replice. Stěžovatelé ve svém vyjádření (replíce) zasazují případ do širšího kontextu, který je podle jejich soudu pro tento případ významný. Konstatují, že jde o sérii sporů, které jsou v části podobné a zčásti odlišné. Dále uvádí, že prokázali, že jsou vlastníky dotčených nemovitostí a před okresním soudem navrhovali, aby vedlejší účastníci tyto nemovitosti vyklidili. Trvají na tom, že dekret prezidenta republiky nemohl být v minulosti použit, protože nebyly splněny jím předvídané podmínky. Jakékoli akty, které byly v té souvislosti vydány, považují stěžovatelé za nicotné. Následně pak obecné soudy vystavěly své závěry – podle názoru stěžovatelů – na tomto nesprávném předpokladu.

29. Ve své replice dále namítají, že nemohli zpochybnit použití dekretu prezidenta republiky, jakož i jeho aplikace, v minulosti, a proto se tohoto zpochybnění domáhají v řízení před obecnými soudy. Od toho odvíjejí své argumenty o porušení procesních práv, které předkládají v ústavní stížnosti. Stěžovatelé dále tvrdí, že právní předchůdce stěžovatelů nebyl německé národnosti a konstatují, že ani jeho potomci nejsou této národnosti. Opačný závěr považují za zásah do svého práva na soukromý a rodinný život. Replika stěžovatelů se dále věnuje rozboru vad, o kterých jsou stěžovatelé přesvědčeni, že se jich dopustily obecné soudy, a které uvedli v ústavní stížnosti, aniž by svou argumentaci směřovali k vyjádřením vedlejších účastníků.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

30. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas, oprávněnými stěžovateli, jež byli účastníky řízení, v němž byla vydána napadená rozhodnutí obecných soudů a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelé jsou zastoupeni v souladu s požadavky kladenými ustanovením § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelé vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv, jak jim ukládá § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

V. Posouzení ústavní stížnosti

31. Stěžovatelé ve své rozsáhlé ústavní stížnosti opakují několik argumentů. Domnívají se, že se vůči nim obecné soudy dopustily tzv. odepření spravedlnosti, protože měly odmítnout žalobu meritorně projednat. Dále namítají, že obecné soudy aplikovaly dekret prezidenta republiky, což považují za ústavně nekonformní, přičemž ani nepovažují podmínky pro jeho aplikaci za splněné. Dále uvádí, že rozhodnutí ONV je nicotné, a tedy neexistuje žádný individuální akt, deklarující splnění podmínek stanovených dekretem prezidenta republiky. Proto usuzují, že ke konfiskaci došlo až v současnosti napadenými rozhodnutími obecných soudů. V samotném řízení shledávají porušení zásad civilního řízení a porušení práva na zákonného soudce, neboť senát Nejvyššího soudu nebyl ustanoven řádně. Celkově také považují napadená rozhodnutí za nedostatečně odůvodněná.

32. Otázkou konfiskací majetku po druhé světové válce, restitucemi a odčiněním křivd se Ústavní soud ve své rozhodovací praxi opakovaně zabýval (viz např. nález sp. zn. II. ÚS 3285/19 ze dne 9. 3. 2021, nález sp. zn. III. ÚS 2171/17 ze dne 12. 1. 2021 nález

sp. zn. IV. ÚS 2056/18 ze dne 23. 6. 2020, usnesení sp. zn. III. ÚS 2130/17 ze dne 20. 2. 2020, usnesení sp. zn. IV. ÚS 248/18 ze dne 30. 4. 2019, usnesení sp. zn. III. ÚS 1160/18 ze dne 2. 4. 2019, usnesení sp. zn. II. ÚS 2381/17 ze dne 30. 8. 2018, usnesení sp. zn. I. ÚS 673/16 ze dne 24. 7. 2018, usnesení sp. zn. III. ÚS 2263/15 ze dne 13. 10. 2015, usnesení sp. zn. Pl. ÚS 4/08 ze dne 1. 8. 2008, či přímo opakovaně odkazované stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05). Svou rozhodovací praxí stanovil pravidla pro postup orgánů veřejné moci, včetně poměrů a stavů spadajících do působnosti dekretu prezidenta republiky. Na závěrech učiněných dříve nemá Ústavní soud v kontextu posuzovaného případu důvod cokoli měnit. Není také důvod domnívat se, jak činí stěžovatelé, že závěry vyslovené ve shora citovaném stanovisku pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05 nejsou aplikovatelná na posuzovaný případ. V řízení před Ústavním soudem je řešena otázka zásahu do ústavně chráněných základních práv a svobod stěžovatelů, nikoli otázky interpretace a aplikace podústavního práva.

33. Jak Ústavní soud uvedl v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/94 ze dne 8. 3. 1995 (N 14/3 SbNU 73; 55/1995 Sb.), je nutné dekrety prezidenta republiky považovat za platné právo, avšak jeho současná aplikace je vyloučena. Snaha stěžovatelů znovu přezkoumat dekrety a jejich aplikaci k datu jejich účinnosti je v rozporu jak s tímto nálezem, tak s nutností přezkoumávat napadené akty tak, aby se nedopustil retroaktivního zásahu [viz např. usnesení sp. zn. Pl. ÚS 5/98 ze dne 22. 4. 1999 (U 32/14 SbNU 309)]. Stěžovatelé také pomíjejí, že podle čl. 6 odst. 1 ústavního zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Listina základních práv a svobod“), pozbyla účinnosti ustanovení, která s touto Listinou základních práv a svobod nebyla v souladu. Obecné soudy proto vycházely za závěrů, ke kterým československá justice dospěla v letech bezprostředně následujících po aplikaci dekretu prezidenta republiky, což je stěžovatelům známo např. z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2017 sp. zn. 22 Cdo 4705/2016. Tehdejší správní soudnictví potvrdilo správnost aplikace dekretu prezidenta republiky na právního předchůdce stěžovatelů a cesta zpochybňující tyto závěry, kterou si stěžovatelé zvolili, je nesprávná jak z právního, tak faktického hlediska. Proto také nemohou platit argumenty stěžovatelů stran jejich národnosti, která s předmětem ústavní stížnosti nijak nesouvisí, ani domnělými chybějícími předpoklady.

34. Ústavní soud respektuje pravomoc zákonodárce stanovit hranici pro uplatnění restitučního zákonodárství. Přestože i v těchto případech lze namítat větší či menší nespravedlnost, není Ústavní soud tím orgánem, který aktivně vytvářel legislativu a posouval časové hranice dle své úvahy. Tím by došlo k vykročení z jeho pravomocí a rozkolísání dělby moci v právním státě. Jak plyne z usnesení sp. zn. Pl. ÚS 43/96 ze dne 13. 5. 1997, je v pravomoci zákonodárce stanovit, které křivdy odčiní. Přestože toto rozhodnutí může být napadáno, nemá případná soudní revize takového stanovení možnost do něj zasáhnout, je-li založeno na objektivních kritériích respektujících základní práva a svobody a principy demokratického právního státu.

35. Ústavní soud má možnost napravit případ extrémního formalismu [viz např. nálezn sp. zn. I. ÚS 2056/12 ze dne 20. 11. 2012 (N 191/67 SbNU 293)], což však není posuzovaný případ. Stěžovatelé pomíjejí postup svého právního předchůdce ještě před 25. 2. 1948, kdy byla příslušná správní rozhodnutí napadena. Ústavní soud nemá kompetenci posuzovat míru skutečných či domnělých křivd, ke kterým došlo v minulosti, aniž by dle současných kritérií (ústavního pořádku) posuzoval děje jim předcházející. Způsob zvolený stěžovateli je však snahou o aplikaci dřívějších předpisů na současnou

situaci, což nelze připustit. Jakkoli lze pochopit snahu využít všech prostředků, nelze je uplatňovat bez ohledu na zákonem stanovená kritéria. Postup stěžovatelů, při kterém si vybírají pouze ty části právního řádu, případně ty právní zásady, které jim svědčí a zcela pomíjejí ty jim nepříznivé, nelze považovat za správný. Právní řád je systém, který je nutné aplikovat celistvě a akceptovat i ty, které jsou pro jednu ze stran nekomfortní. Proto, pokud stěžovatelé tvrdí, že není nutné splnit zákonem předvídané podmínky pro meritorní projednání jejich žaloby, nelze tento závěr považovat za správný. Obdobně názor, že vyhláška ONV je nicotná, nemá oporu v tehdejší legislativě a toto tvrzení bylo vyvráceno již tehdy správními rozhodnutími soudními, případně je argumentací pomocí tehdejších právních předpisů vyvráceno ve vyjádření vedlejších účastníků. Pragmatická kombinace pouze některých částí právního řádu je postupem, který Ústavní soud nemůže aprobovat.

36. V první řadě proto Ústavní soud nesouhlasí s argumentací stěžovatelky, že se obecné soudy dopustily odepření spravedlnosti. Obecné soudy posoudily případ v souladu s požadavky kladenými právním řádem České republiky a dospěly ke srozumitelným závěrům. Předně, odkaz stěžovatelů na argumentaci § 1040 občanského zákoníku postrádá relevanci, neboť požadovat vydání věci může skutečně pouze vlastník (což stěžovatelé neprokázali), přičemž tato právní kvalifikace stěžovatelům nesvědčí, navzdory jejich tvrzení. Jak konstatoval Ústavní soud ve shora uvedeném stanovisku pléna sp. zn. Pl. ÚS-st. 21/05, žalobou o určení vlastnického práva nelze obcházet smysl a účel restitučního zákonodárství; nelze se účinně domáhat podle obecných předpisů ani ochrany vlastnického práva, k jehož zániku došlo před 25. 2. 1948 a zvláštní restituční předpis nestanovil způsob zmírnění nebo nápravy této majetkové újmy. Přestože Ústavní soud v této souvislosti zmínil i ochranu dobré víry subjektů, které dotčený majetek získaly od státu, nemění to nic na skutečnosti, že postupem, který stěžovatelé zvolili, je obcházeno restituční zákonodárství. Nadto bylo obecnými soudy přesvědčivě zdůvodněno, proč stěžovatelé nemohli být v dobré víře.

37. Stěžovatelé argumentují, že jim byla odepřena spravedlnost, protože se obecné soudy jejich žalobou meritorně nezabývaly. V situaci, kdy nejsou splněny podmínky stanovené zákonem, tj. vlastnictví, nelze se žalobou skutečně meritorně zabývat. Opačný postup by znamenal svévoli a postup v rozporu se zákonem. Obecné soudy se zabývaly všemi relevantními argumenty a soustředily se na skutečnosti spojené s právní podstatou sporu. Opačný přístup, který navrhují stěžovatelé, by byl v rozporu s předvídatelností práva a s požadavkem zákonnosti soudních řízení.

38. Stěžovatelé dále tvrdí, že obecné soudy přímo aplikovaly dekret prezidenta republiky a ke konfiskaci došlo až na základě napadených rozhodnutí. Tento závěr však postrádá věcný základ a míjí předmět sporu. Obecné soudy pouze zhodnotily dřívější právní úpravu v kontextu sporu. Jejich konstatování, že právní předchůdce stěžovatelů majetek pozbyl na základě dekretu prezidenta republiky, má zcela jinou povahu než závěr stěžovatelů o jeho přímém současném použití. Napadené rozhodnutí, zejména okresního soudu, jakožto soudu nalézacího, má převažující deklaratorní povahu (s účinky *ex tunc*) a pouze autoritativně osvědčuje existenci či neexistenci právních poměrů či právních skutečností v minulosti. Stěžovatelé se domáhali vyklizení nemovitosti, určení vlastnictví, případně přiznání náhrady. To, že obecné soudy nepřisvědčily jejich tvrzení, ale vyšly z právního stavu věci, neznamená, že se dopustily jak odepření spravedlnosti (viz výše), tak samotné konfiskace. Argumentace stěžovatelů, že jsou vlastníky specifikovaných nemovitostí, se v řízení neprokázala.

39. Obecné soudy proto přímo dekret prezidenta republiky neaplikovaly, ani nerozhodly o konfiskaci majetku. Jak plyne z jejich rozhodnutí, pouze konstatovaly, že na základě dekretu prezidenta republiky právní předchůdce stěžovatelů majetek pozbyl k datu účinnosti dekretu. Nikoli v současnosti. Námitka stěžovatelů směřuje k tomu, aby obecné soudy jednaly retroaktivně, což je v těchto typech řízení nepřipustné. Jejich postup tak byl zcela v souladu s výše odkazovaným usnesením sp. zn. III. ÚS 2130/17. Úvahy stěžovatelů o retroaktivitě jsou nepřiléhavé, protože nerozlišují skutkové a právní otázky. Tvzení o vlastnictví dotčených nemovitostí jimi nebylo prokázáno, což znamená, že úvahy o odejmutí vlastnického práva v současnosti nemají oporu ani skutkovou, ani právní.

40. Stejně závěry lze dovodit i ke tvrzením stěžovatelů o nicotnosti vyhlášky ONV s tím, že tento orgán veřejné moci nebyl místně ani věcně příslušným k vydání vyhlášky, případně, že vůbec neexistoval. V tomto kontextu je nutné připomenout, že obecné soudy aplikovaly presumpci správnosti tohoto správního aktu, protože jim nepřislušelo jej věcně a formálně přezkoumávat. Podle závěrů vyslovených v nálezu sp. zn. II. ÚS 405/98 ze dne 20. 10. 1999 (N 146/16 SbNU 87) konfiskovaný majetek přecházel podle dekretu prezidenta republiky na československý stát dnem jeho účinnosti. Konfiskační výměr měl deklaratorní povahu a vymezoval, které nemovitosti jsou dekretem dotčeny. Zároveň bylo umožněno, aby v případě liberačních důvodů příslušný orgán část takto zkonfiskovaného majetku z konfiskace vyňal. Bylo tedy především na právním předchůdci stěžovatelů, aby tohoto práva využil v minulosti. Proto je také irelevantní námitka stěžovatelů stran hmotné exempce právního předchůdce stěžovatelů z aplikace dekretu prezidenta republiky. Tyto skutečnosti měly být zkoumány v tehdejší řízení, které se zabývalo vyhláškou ONV, a nikoli před okresním soudem v nyní posuzovaném řízení. Opačný postup by znamenal přímou aplikaci dekretu prezidenta republiky, což by bylo v rozporu s nálezem sp. zn. Pl. ÚS 14/94 ze dne 8. 3. 1995 (N 14/3 SbNU 73; 55/1995 Sb.).

41. Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 1920/20 ze dne 25. 1. 2021 a nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/13 ze dne 29. 5. 2013 (N 96/69 SbNU 465; 177/2013 Sb.) dospěl k závěru, že skutečnosti, které nastaly před 25. 2. 1948, včetně jejich právních následků, jsou dokonány skutečnostmi z pohledu práva mezinárodního i vnitrostátního. Ke konfiskaci podle dekretu prezidenta republiky docházelo okamžitě s účinností právního předpisu. Správní rozhodnutí nebylo právním důvodem konfiskace. S tím je spojen i závěr, že obecné soudy nemohou přezkoumávat obsahové nebo formální vady takových individuálních právních aktů. K tomu obecnému pravidlu však existují výjimky, podle nichž lze v mimořádných situacích, ve kterých je patrné, že se jednalo o akt zvláště, přistoupit i k přezkumu těchto rozhodnutí (viz např. nálezy sp. zn. I. ÚS 1975/20 ze dne 23. 3. 2021 a nálezy sp. zn. III. ÚS 361/21 ze dne 30. 11. 2021). Žádná z těchto podmínek však k nyní posuzovanému případu splněna není. Stěžovatelé argumentují tím, že nebyly splněny podmínky (např. národnost právního předchůdce stěžovatelů), nikoli však skutečnostmi výjimečné povahy. Žádná ze stěžovateli tvrzených skutečností nemá tuto povahu a všechny byly předmětem dřívějšího posuzování. Ústavní soud také připomíná, že rozhodující skutečnosti se posuzovaly ke dni rozhodnutí, nikoli ve vztahu k současnosti. To znamená, že neobstojí např. odkaz na současné odlišné pojetí národnosti, případně nezbytnosti aplikovat zákon o mezinárodním právu soukromém, který nabyl účinnosti mnoho let po účinnosti dekretu prezidenta republiky. Takový postup by byl v rozporu s principem právní jistoty, přičemž i věcně postrádá smysl.

42. Obecné soudy jasně vysvětlily, proč nelze považovat vyhlášku ONV za nicotnou a měnit jejich závěry, které odpovídají ústavním limitům kladeným na jejich rozhodování, Ústavnímu soudu v této situaci nenáleží. Jejich argumentace se pohybuje v mezích kladených v restitučních věcech na rozhodování soudů rozhodovací praxí Ústavního soudu. Pokud se stěžovatelé domnívají, že tím došlo k aplikaci dekretu prezidenta republiky v současnosti, pak ani s touto námitkou nelze souhlasit, neboť stav je zkoumán s ohledem na dobu, ve které byla vyhláška ONV vydána, resp. na dobu, v níž nabyl účinnosti dekret prezidenta republiky.

43. Stěžovatelé také napadají absenci zákonného soudce, protože o věci rozhodoval nepříslušný senát Nejvyššího soudu. Podle Rozvrhu práce Nejvyššího soudu na dobu od 1. 1. 2021 do 31. 1. 2021 a rozvrhu práce Nejvyššího soudu na dobu od 1. 1. 2020 do 31. 1. 2020 (oba přístupné na internetových stránkách Nejvyššího soudu; viz <https://www.nsoud.cz>) je pro projednání dovolání ve věcech sporů z věcných práv příslušný senát 22. Nikoli senát 21, jak namítají stěžovatelé. Přestože tvrdí, že dominantní je otázka imunity jejich právního předchůdce, skutečnost je jiná a tato otázka není relevantní. Proto byl senát Nejvyššího soudu ustaven v souladu s Rozvrhem práce Nejvyššího soudu, zcela v souladu s požadavkem předvídatelnosti a transparentnosti. Zde je namístě uvést, že rozvrh práce se řídí povahou sporu, nikoli povahou, kterou mu přiznávají stěžovatelé. Národnost stěžovatelů, případně otázky imunity jejich právního předchůdce, nebyly pro posouzení sporu obecnými soudy relevantní a tyto soudy přesvědčivě tento závěr odůvodnily.

VI. Závěr

44. Ze všech shora uvedených důvodů rozhodl Ústavní soud v souladu s § 70 odst. 2 zákona o Ústavním soudu tak, že ústavní stížnost zamítl.

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 6. dubna 2023

Tomáš Lichovník
předseda senátu

Odlišné stanovisko soudce Davida Uhlíře

S nálezem II. senátu v této věci (dále též jen „nález“) nesouhlasím a uplatňuji vůči němu podle ustanovení § 22 zákona o Ústavním soudu odlišné stanovisko. Mám za to, že všechny napadené rozsudky měly být zrušeny.

Obecné soudy pochybily, když se odmítly věcně zabývat námitkami stěžovatelů. Ve zdůvodnění tohoto svého odmítnutí soudy vyšly z restitučních předpisů, které mají zmírňovat způsobené křivdy, a ze stanoviska Ústavního soudu Pl. ÚS-st. 21/05, tedy z aktů demokratického právního státu nastoleného po listopadu 1989. Nebýt těchto aktů, odůvodnění zamítavých rozsudků by bylo mnohem obtížnější, ne-li nemožné. Jak praví klasik, „to jsou paradoxy, pane Vaněk“.

Začnu s tím, že výše uvedené stanovisko Ústavního soudu považuji za chybné, pravděpodobně nejspornější ze všech stanovisek přijatých za dobu jeho existence. Zcela se zde ztotožňuji s disentem Elišky Wagnerové a Miloslava Výborného k tomuto stanovisku Ústavního soudu:

„... odůvodnění stanoviska obsahuje „kopernikánský obrat“ v judikatuře Ústavního soudu ve vztahu ke skutečným restitucím, když dovozuje, že restituční zákony legalizovaly vlastnictví státu k majetku, který stát získal konfiskacemi, znárodněním a dalšími majetkovými opatřeními (zjevně jde o eufemistické označení převzetí věci státem bez právního důvodu, tj. fyzickou okupaci). Pokud stanovisko dále dodává ve vztahu k naznačenému výkladu restitučních zákonů, že je lhostejné, že by bez existence těchto zákonů bývalo bylo možné v některých případech uplatnit na takový majetek vlastnické právo podle obecných předpisů, vysvětluje účel restitučních zákonů zcela opačně, než dosud činila judikatura Ústavního soudu. Jinými slovy, stanovisko restitučním zákonům připisuje účel spočívající ve vyvlastnění přinejmenším toho majetku, kterého se stát zmocnil fyzickou okupací.“

Obecné soudy tedy dle mého názoru měly použít a vyložit restituční předpisy i judikaturu Ústavního soudu k tomu, aby si otevřely možnost zjistit, zda se československé orgány v minulosti dopustily křivdy vůči právnímu předchůdci stěžovatelů. Musely by se vrátit k zásadní otázce, zda na právního předchůdce stěžovatelů byl vztažen zmíněný dekret prezidenta republiky oprávněně či nikoliv. Odmítnutí posuzovat tuto otázku s ohledem na rozhodnutí ONV v Olomouci je nesprávné. Tato otázka nebyla jednak správními orgány před 24. únorem 1948 s konečnou platností vyřešena, jednak jakékoliv rozhodnutí správního orgánu z té doby nemůže být překážkou přezkoumání toho, zda se na právního předchůdce stěžovatelů dekret prezidenta republiky vztahoval. Dekrety prezidenta republiky měly konstitutivní charakter, následná rozhodnutí dalších československých orgánů jen deklarovala určité právní vztahy, ale nezakládala je. Opačný výklad je scestný, v dnešních podmínkách by analogii takového postupu představoval třeba zamítavý rozsudek soudu ve věci určení vlastnického práva k nemovité věci s odůvodněním, že již bylo pravomocně rozhodnuto katastrálním úřadem. Při rozhodování o tom, které věci přešly podle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, nikdo nezpochybňoval pravomoc obecných soudů rozhodnout o sporných otázkách.

Navíc představa, že tzv. třetí republika, tedy Československo v období od konce druhé světové války do komunistického převratu v r. 1948, byla demokratickým právním

státem, je českým národním sebeklamem, na kterém bychom neměli lpět. Rozhodnutí československých státních orgánů z té doby je třeba posuzovat kriticky a nebránit se jejich přezkoumání.

Jestliže by obecné soudy překonaly údajnou překážku danou stanoviskem Ústavního soudu Pl. ÚS-st. 21/05 (že nelze určovací žalobou obcházet restituční předpisy), jestliže by toto stanovisko vyložily v souladu se smyslem restitučního zákonodárství, stály by před posouzením položené otázky, zda se dekrety prezidenta republiky vztahovaly na právního předchůdce stěžovatelů?

Ústavní soud se k legitimitě dekretů prezidenta republiky vyjádřil ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/94 (stížnost Rudolfa Dreithalera), kdy také osvětlil, vůči komu byly dekrety zaměřeny a z jakého důvodu lze přičítat Němcům kolektivní metafyzickou spoluodpovědnost (nikoliv kolektivní vinu).

„Nahlíženo z tohoto pohledu, také dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. může proto, jako normativní právní akt, obstát pouze tehdy, neodporuje-li ve své podstatě intencím demokratického právního státu. Pokud jde o výše uvedenou otázku, třeba zdůraznit, co naznačuje již sám název dekretu č. 108/1945 Sb. (... o konfiskaci nepřátelského majetku), že určujícím hlediskem při vymezení subjektů konfiskovaného majetku je jejich nepřátelství k Československé republice nebo českému a slovenskému národu...“

Právě na tomto místě je třeba si položit otázku: v jaké míře a v jakém smyslu odpovídají za plynové komory, koncentrační tábory, masové vyhlazování, ponižování, ubíjení a odlidštění milionů jen představitelé nacistického hnutí, nebo jsou za tyto jevy spoluodpovědní i všichni ti, kteří z těchto hnutí mlčky profitovali, plnili jeho příkazy a nekladli jim odpor...“

Na základě všech uvedených zjištění a úvah dospěl proto Ústavní soud k závěru, že dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, byl v době svého vydání nejen legálním, ale také legitimním aktem.“

František Josef II., kníže z Lichtenštejna, právní předchůdce stěžovatelů, kterému měl být sporný majetek konfiskován dekretem prezidenta republiky č. 12/1945 Sb., byl občanem státu, který si po celou dobu druhé světové války udržel neutralitu. Není žádný důvod na něj hledět jinak, než jako na jakéhokoliv jiného německy mluvícího občana jiného neutrálního státu, kupř. Švýcarska. Myšlenka, že by František Josef II., kníže z Lichtenštejna, byl spoluodpovědný za zločiny Třetí říše, a že se na něj proto vztahuje dekret prezidenta republiky, je absurdní.

Rozhodování obecných soudů i Ústavního soudu je dle mého soudu bohužel ovlivněno nejen úvahami právními, ale i politickými a ekonomickými. Jeví se, že tak jako o některých velkých bankách platí, že jsou „too big to fall“, majetek stěžovatelů je „too big to be returned“.

David Uhlíř